

Elevblad – Frågor och övningar

Regeringsformen 50 år

Elevblad 1

Del 1. Regeringsformen – riksdagens och regeringens uppgifter

För att besvara uppgifterna söker du i 3, 5 och 6 kap. **regeringsformen**.

1.

a) Vem kan bli riksdagsledamot?

b) Vem kan bli statschef i Sverige?

c) Vem kan bli statsminister i Sverige?

d) I vilket kapitel och i vilken paragraf står det hur en regering ska bildas?

e) Beskriv med egna ord hur en regering bildas.

f) Vad har vi för regering i Sverige just nu och vilka partier är i regeringsställning?

2.

För att besvara uppgifterna söker du i 9, 10 och 13 kap. **regeringsformen**.

a) Är det riksdagen eller regeringen som tar fram en budgetproposition?

b) Är det riksdagen eller regeringen som beslutar om budgeten?

c) En av riksdagens uppgifter är att arbeta med EU-frågor. Vad säger regeringsformen om riksdagens möjligheter att få information om och överlägga i frågor som rör EU-samarbetet?

d) Ge några exempel på hur riksdagen kontrollerar regeringen.

e) Har riksdagen någon gång röstat ja till en misstroendeförklaring?

f) Vad granskar Riksdagens ombudsmän (Justitieombudsmannen, JO)?

g) Vad gör Riksrevisionen?

h) Varför är det viktigt att makten granskas?

3.

Regeringen sökte medlemskap i Nato våren 2022. Ett år senare röstade en majoritet i riksdagen för ett Natomedlemskap. En del av beslutet handlade om att regeringen ska kunna begära militärt stöd av Nato.

a) Hur stor andel av riksdagens ledamöter måste rösta ja för att ett sådant förslag ska gå igenom? Sök i 10 kap. 6 § och 8 § regeringsformen.

b) Kan regeringen utan riksdagens medgivande fatta beslut om att skicka en svensk trupp för att hjälpa ett annat Natoland? Sök i 15 kap. regeringsformen.

Elevblad 2

Del 2. Regeringsformen och den representativa demokratin

För att besvara uppgifterna söker man i regeringsformen, på riksdagens webbplats och gör egna sökningar på internet.

1.

Sverige är en representativ demokrati. Vad betyder det?

2.

Läs 1 kap. 1, 2, 4 och 6 §§ regeringsformen och förklara med egna ord hur vårt statskick fungerar. Ta med följande begrepp i din förklaring: påverka, demokrati, val, folkvald, parlamentarism och EU.

3.

Studera 1 kap. 1 och 2 §§ regeringsformen närmare. Tycker du att inledningen ger en bra beskrivning av hur demokratin bör fungera? Saknar du något i regeringsformen, eller ser du något i den som skulle kunna förbättras?

4.

I 1 kap. 10 § regeringsformen står det att Sverige är medlem i Europeiska unionen. EU-samarbetet påverkar i hög grad den svenska lagstiftningen. Måste Sverige genomföra en lag som EU-länderna gemensamt fattat beslut om i EU:s ministerråd, även om Sverige röstat emot lagen? Se 10 kap. 6 § regeringsformen.

5.

Grundlagskommittén är en grupp som består av ledamöter från alla riksdagspartier och som fått till uppgift att se över grundlagarna. Grundlagskommittén föreslår att det ska bli svårare att ändra de svenska grundlagarna. Precis som i dag ska det krävas två riksdagsbeslut med ett riksdagsval emellan för att ändra en grundlag. Det nya är att minst hälften måste rösta ja i det första beslutet, medan det andra beslutet kräver två tredjedels majoritet (kvalificerad majoritet). I dag gäller enkel majoritet och det finns inga krav på att ett visst antal ledamöter ska vara närvarande. Här kan du läsa mer: [Grundlagskommitténs betänkande](#).

a) Varför tror du att kommittén vill att det ska krävas kvalificerad majoritet för att ändra grundlagen?

b) Vilka för- och nackdelar finns det med förslaget?

c) Resonera om vilka tänkbara konsekvenser förslaget kan få för svensk demokrati.

d) Grundlagarna är viktiga för att upprätthålla demokratin och våra fri- och rättigheterna. Grundlagskommitténs förslag är ett sätt att stärka skyddet för demokratin. Men behövs det fler åtgärder för att säkerställa att demokratin inte kan monteras ned? Bör exempelvis Sverige som andra länder ha en författningsdomstol som ser till att nya lagar inte bryter mot grundlagen? Diskutera. Skriv sedan ned argument för och mot en ytterligare förstärkning av våra grundlagar.

6.

Regeringen lämnade den 9 mars 2023 en proposition, där man föreslår en rad åtgärder som syftar till förbättra stödet till barn som misstänks för brott. Brottsutredningar som rör barn ska både blir mer effektiva och rättssäkra är ett av flera förslag i propositionen.

a) Varför vill regeringen införa lagen? Ta reda på mer genom att se riksdagsdebatten på webb-tv, **debatt och beslut**. Sök även på internet efter artiklar, kommentarer och liknande för att undersöka hur den nya lagen mottagit.

b) Vad är Lagrådet och vad är deras uppgift? Läs mer om Lagrådet i kap. 8 § 20 regeringsformen. Sök även information på **Lagrådets webbsida**.

c) Varför måste regeringen lämna en lagrådsremiss (utkast till en lag) till Lagrådet innan de skickar en proposition till riksdagen?

d) Vilka synpunkter har Lagrådet fört fram mot regeringens proposition? Se **Lagrådets yttrande** angående propositionen Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott

e) Resonera om hur lagen kan påverka individer, grupper och hela samhället. Diskutera därefter i helklass. Del 3. Regeringsformen – valdeltagande, folkvalda och medborgarinflytande

